

SKRZYPIONKI

– *Oulema* spp.

1 Systematyka

Typ:	Stawonogi - <i>Arthropoda</i>
Gromada :	Owady – <i>Insecta</i>
Rząd:	Chrząszcze - <i>Coleoptera</i>
Rodzina:	Stonkowate - <i>Chrysomelidae</i>
Gatunek:	Skrzypionka zbożowa – <i>Oulema melanopa</i> L., Skrzypionka błękitek – <i>Oulema gallaeciana</i> – Heyden

2 Biologia *Oulema* spp.

Chrząszcze zimują w ściółce w darni lub między korzeniami. Wiosną, gdy temperatura powietrza przez 2-3 dni przekracza około 10°C przelatują na rośliny żywicielskie, którymi głównie są: jęczmień, pszenica, pszenżyto i owies, rzadziej plantacje żyta. Samice po kopulacji składają jaja od połowy maja do połowy czerwca. Chrząszcze po złożeniu jaj giną. Jaja składane są na górnej stronie blaszki liściowej zbóż wzdłuż nerwów pojedynczo (Fot.3) lub po kilka w jednym rzędzie. Jedna samica może złożyć 200-300 jaj. Po upływie około dwóch tygodni z jaj wylęgają się larwy (Fot.4), które wyjadają tkankę mięksisową wzdłuż nerwów liścia. Przepoczwarczenie larw skrzypionki zbożowej odbywa się w glebie w kokonach na głębokości do 5 cm. Larwy skrzypionki błękitek przepoczwarczają się na roślinach w piankowych kokonach. Kokony spotyka się na liściach, w pochwach liściowych, na źdźbłach i kłosach. Stadium poczwarki trwa około 12 dni. Chrząszcze skrzypionki zbożowej wychodzą na powierzchnię i żerują na trawach i samosiewach, po czym kryją się na zimowanie. Chrząszcze skrzypionki błękitek po opuszczeniu piankowych kokonów przenoszą się na trawy i samosiewy zbóż, na których żerują do jesieni, po czym przenoszą się na miejsca zimowania. W ciągu roku rozwija się jedno pokolenie skrzypionek.

3 Opis gatunku

3.1 Skrzypionka zbożowa – *Oulema melanopa* L.

Dorosłe chrząszcze są zielonkawe lub niebieskawe o metalicznym połysku, przedplecze i nogi mają czerwone, stopy i 11-członowe czułki czarne. Długość ciała wynosi 4-5 mm (Fot.1).

Jaja mają długość około 1 mm, kolor miodowożółty, są kształtu walcowatego, na obu końcach tempo zaokrąglone.

Larwy skrzypionki zbożowej mają barwę brunatnożółtą, są miękkie wrzecionowate, od strony górnej wypukłone, a od dołu spłaszczone. Głowa larwy jest kulista i czarna. Larwy mają 3 pary członowanych nóg tułowiowych. Ciało larwy pokryte jest lepką, śliską wydzieliną i odchodami.

3.2 Skrzypionka błękitek – *Oulema gallaeciana* Heyden.

Chrząszcze tego gatunku są nieco mniejsze (długość ciała 3,5-4 mm) mają barwę ciemnoniebieską z metalicznym połyskiem (Fot.2).

Jaja długości około 1 mm są miodowożółte i podobne do jaj poprzedniego gatunku.

Larwy skrzypionki błękitek są nieco mniejsze od larw skrzypionki zbożowej. Zabarwienie ciała larw różni się w momencie zrzucania śluzu przed przepoczwarczeniem.

4 Opis uszkodzeń

Szkodliwość chrząszczy skrzypionek, żerujących na liściach zbóż, polega na niszczeniu tkanki mięksisowej liści w wyniku czego powstają wyraźne, podłużne otwory wzdłuż nerwów w różnych partiach liścia. Stadium szkodliwym są głównie larwy, które niszczą górną epidermę (skórkę) liścia i tkankę mięksisową, natomiast skórka dolna pozostaje nieuszkodzona. Po pewnym czasie dolna skórka blaszki liściowej zasycha i bieleje (Fot.5). W wyniku żerowania skrzypionek liście zbóż zabrudzone są lepką substancją i kałem larw.

5 Metodyka obserwacji – sygnalizacja terminu zabiegu

Ustalenie terminu zabiegu chemicznego zwalczania larw skrzyplonek należy przeprowadzać w oparciu o lustrację pól w celu stwierdzenia liczebności szkodników.

W tym celu wiosną w czasie kiedy chrząszcze odbywają żer regeneracyjny i kopulują ze sobą należy systematycznie dokonywać obserwacji (obchód pieszko). W trakcie lustracji może się okazać, że chrząszcze skrzyplonek nierównomiernie zasiedlają pole lub masowo tylko jego część. Stwierdzenie 10-15 chrząszczy na 1m² w uprawach pszenicy ozimej daje podstawę do przewidywania większej liczebności larw na obserwowanej plantacji.

Powtórna lustrację należy przeprowadzić w czasie wylęgu larw. Powinna ona dać odpowiedź co do lokalizacji miejsca masowego ich wystąpienia i szacunkowej liczebności.

Dla określenia liczebności szkodnika należy przeprowadzić obserwacje na obecność larw. W tym celu należy w zależności od wielkości pola analizować od 100 do 150 źdźbeł w różnych punktach pola po 10 źdźbeł wybranych losowo.

6 Progi ekonomicznej szkodliwości oraz terminy zabiegów ochrony roślin

Decyzję o potrzebie chemicznego zwalczania należy podejmować indywidualnie dla każdej plantacji, uwzględniając ekonomiczny próg szkodliwości, który wynosi:

1-2 larwy na 1 źdźble pszenicy ozimej, pszenżyta ozimego i żyta,

1 larwa na 2-3 źdźbła jęczmienia ozimego i jarego, pszenicy jarej, pszenżyta jarego i owsa.

Zwalczanie skrzyplonek przeprowadza się w okresie kiedy na plantacjach zbóż obserwowane są larwy obu gatunków wielkości około 4 mm z najwcześniej złożonych jaj i jednocześnie następuje masowy wylęg larw z masowo składanych jaj. Oba stadia rozwojowe określają optymalny termin zwalczania *Oulema* spp.

7 Ocena szkodliwości

Ocena szkodliwości skrzyplonek na zbożach polega na stwierdzeniu śladów żerowania szkodników na liściach zbóż. Obserwacje należy prowadzić na zbożach pod koniec kwitnienia, kiedy drugi i trzeci liść podflagowy jest jeszcze zielony do dojrzałości mleczonej ziarniaków (faza rozwojowa w skali BBCH 6/69 do 7/71-77).

Na zasiewach zbóż spotyka się liście z białymi plamkami i podłużnymi otworkami, które biegają wzdłuż nerwów. Przy większej liczebności szkodnika całe liście mogą być zbielełe i pozbawione tkanki miękkiszowej.

Na wytypowanej plantacji analizować należy po 10 źdźbeł w różnych losowo wybranych punktach pola, ogółem w zależności od jego wielkości od 100 do 150 źdźbeł. Na plantacjach powyżej 2 ha należy zwiększyć liczbę punktów o 2 na każdy następny hektar. Uszkodzenia należy sklasyfikować wg trzystopniowej skali (Ryc.1):

- słabe - do 10% uszkodzonej powierzchni asymilacyjnej liści,
- średnie - od 10-20% uszkodzonej powierzchni asymilacyjnej liści,
- silne - powyżej 20% uszkodzonej powierzchni asymilacyjnej liści.

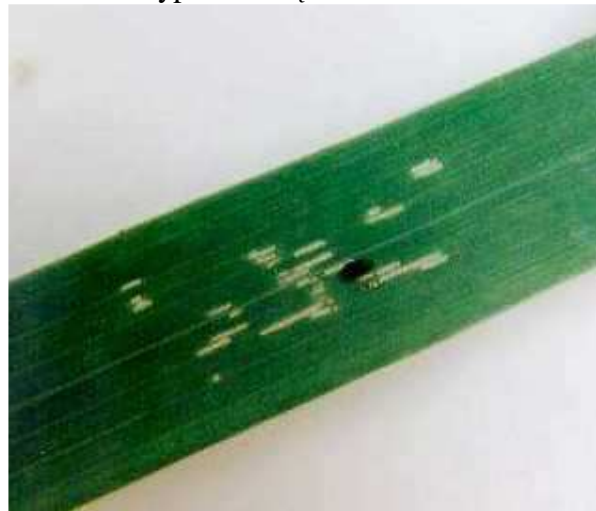
Fot.1. Skrzypionka zbożowa

Fot. 2. Skrzypionka błękitek

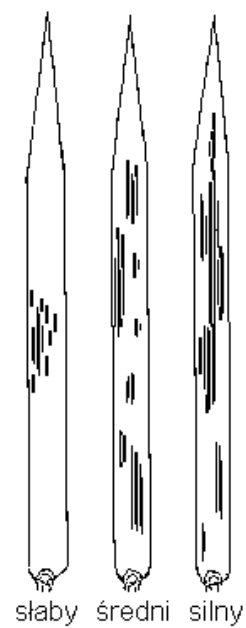
Fot. 3. Świeżo złożone jajo

Fot.4. Młoda, żerująca larwa

Fot.5. Uszkodzenia spowodowane przez larwę

Ryc.1. Skala stopni nasilenia uszkodzenia liści przez skrzypionki